

13.7.2007

Dnro 2564/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Esittelijäneuvos Raino Marttunen

AJONEUVON REKISTERÖINTIJÄRJESTELYJEN KEHITTÄMISTARPEET

1

KIRJOITUS

Kantelijat arvostelivat katsastusaseman menettelyä rekisteröitäessä heidän omistamaansa autoa puutteellisten asiakirjojen perusteella. Kirjoituksen mukaan menettely oli ollut virheellinen, koska rekisteriote oli luovutettu muulle kuin rekisteriin merkitylle omistajalle ja koska katsastusasemalla esitetyssä luovutuskirjassa ei ollut myyjien henkilötunnusta. Lisäksi katsastustoimipaikan virkailija oli täyttänyt rekisteriotteen ilmoitusosaa koskevan katoamisilmoituksen petoksentekijän puolesta. Kirjoituksen mukaan ilmoitusosan merkitys jää mitättömäksi, mikäli ajoneuvo voidaan rekisteröidä yhdellä väärennetyllä, puutteellisin tiedoin varustetulla asiakirjalla petoksentekijän nimiin.

2

SELVITYS

Kirjoituksen johdosta Ajoneuvohallintokeskus (AKE) on antanut kirjallisen selvityksen, josta lähetetään päätöksen mukana kantelijoille jäljennös tiedoksi. Asiassa on hankittu lisäksi asiakirjaselvitystä Kajaanin käräjäoikeudesta.

Selvitysten mukaan kantelijat olivat 20.4.2004 Kajaanissa vuokranneet matkailuauton kirjallisella vuokrasopimuksella henkilölle, joka oli seuraavana päivänä Jyväskylässä rekisteröinyt auton omiin nimiinsä esittämällä katsastusasemalla väärennetyn luovutuskirjan ja kertomalla katsastusaseman virkailijalle aiempien omistajien kadottaneen rekisteriotteen (nykyisin rekisteröintitodistus) ilmoitusosan. Samalla henkilö oli tehnyt ilmoitusosasta katoamisilmoituksen, jolloin hänelle oli tulostettu uusi ilmoitusosa. Rekisteröityään ajoneuvon omiin nimiinsä henkilö oli myynyt auton vielä samana päivänä eteenpäin.

Ajoneuvojen rekisteröinnistä annetun asetuksen 32 §:n mukaan kadonneen tai turmeltuneen rekisteröintitodistuksen tai sen osan tilalle on kirjallisesti pyydettävä rekisteröinnin suorittajalta uusi todistus. Samalla on esitettävä kirjallinen selvitys todistuksen tai sen osan katoamisesta. Asetuksen 30 §:n mukaan rekisteröinnin suorittaja antaa omistajalle tai tämän suostumuksella haltijalle rekisteröintitodistuksen.

Asetuksessa ei AKE:n mukaan ole mainittu, että katoamisilmoituksen voisi tehdä vain rekisteriin merkitty omistaja. Tämän perusteella AKE on ohjeistanut, että kadonneen rekisteröintitodistuksen tilalle on kirjallisesti pyydettävä katsastustoimipaikalta uusi rekisteröintitodistus. Omistajan tai haltijan on ohjeen mukaan allekirjoittamassaan katoamisilmoituksessa esitettävä selvitys teknisen tai ilmoitusosan katoamisesta.

AKE:n mukaan menettely on erilainen tilanteessa, jossa omistajuus on rekisteröintitietoihin verrattuna pysynyt ennallaan kuin niissä tapauksissa, joissa omistusoikeus on siirtynyt minkä tahansa saannon perusteella. Vaatimus, että ilmoitusosa annetaan vain rekisteriin merkitylle omistajalle tai omistajan valtuuttamalle henkilölle, koskee vain tapauksia, joissa omistusoikeus ei ole siirtynyt rekisteriin merkityltä omistajalta uudelle omistajalle. AKE:n mukaan rekisterimerkintä ei luo omistusoikeutta, vaan sen merkitys on deklarativinen. Omistusoikeus siirtyy tietyn oikeustoimen perusteena olevan asiakirjan allekirjoittamisella.

AKE:n mukaan kysymyksessä olevassa tapauksessa on esitetty asiakirja omistusoikeuden siirtymisestä. Uuden omistajan tullessa tekemään omistajanvaihdosilmoitusta rekisteriin ja ilmoitusosan ollessa kadonnut tarvitaan rekisteröintiä varten AKE:n ohjeen mukaan luovutustodistus rekisteriin merkityltä omistajalta sekä katoamisilmoitus. Kadonneen tilalle tulostetaan uusi ote, jonka ilmoitusosaan uusi omistaja täyttää henkilötietonsa sekä allekirjoittaa otteen. Sekä katoamisilmoituksen että rekisteri-ilmoituksen yhteydessä tarkistetaan ilmoituksen jättäjän henkilöllisyys. Koska ajoneuvon kauppa on irtaimen kauppaa, ei luovutuskirjoihin tai kauppakirjoihin ole AKE:n mukaan pakko merkitä osapuolten henkilötunnuksia.

Kysymyksessä olleessa tapauksessa henkilö on esittämällä rekisteriin merkityn ajoneuvon omistajien allekirjoittaman luovutustodistuksen ajoneuvon omistusoikeuden siirtymisestä voinut tehdä ajoneuvon uutena omistajana katoamisilmoituksen rekisteriotteen ilmoitusosasta, jolloin hänelle on tulostettu uusi rekisteriote, jolla ajoneuvon omistajanvaihdos on merkitty ajoneuvoliikennerekisteriin. Rekisteröintitapahtumassa on noudatettu AKE:n mukaan ajoneuvojen rekisteröinnistä annetun asetuksen nojalla annettuja ohjeita.

3

ARVIOINTIA

Katsastusaseman menettely on ollut AKE:n mukaan sen antaman ohjeen mukainen. Edellä selostetun asetuksen mukaan kadonneen tai turmeltuneen rekisteröintitodistuksen tai sen osan tilalle on kirjallisesti pyydettävä rekisteröinnin suorittajalta uusi todistus. Samalla on asetuksen mukaan myös esitettävä kirjallinen selvitys todistuksen tai sen osan katoamisesta. Mitään kirjallista selvitystä ei ilmoitusosan katoamisesta ole esillä olevassa tapauksessa vaadittu. Rekisteriotteen tilauslomakkeessa on oma viisirivinen kohta selvitykselle katoamisesta.

Selvitysten perusteella vaikuttaa siltä, että muulta kuin rekisteriin merkityltä omistajalta ei vaadita muuta selvitystä kuin pelkkä suullinen ilmoitus ilmoitusosan

katoamisesta. Uudella omistajalla ei tosin voikaan olla yleensä tietoa ilmoitusosan katoamistavasta. Jotta menettely olisi asetuksen ja AKE:n ohjeen mukainen, tulisi katoamisilmoitukseen merkitä joka tapauksessa jonkin sisältöinen selvitys katoamisesta.

Kantelun liitteenä on AKE:n lomakkeelle laadittu luovutuskirja, jonka avulla rekisteröinti on tässä tapauksessa suoritettu. Siinä mainitaan nimenomaisesti useassa eri kohdassa rekisteriotteen ilmoitusosan täyttämistä ja siitä, että luovutuskirja tulee säilyttää samassa paikassa rekisteriotteen ilmoitusosan kanssa. AKE:n luovutustodistuksessa on oma kohtansa myös henkilötunnukselle. Kantelijoiden mainitsema henkilötunnusten merkitseminen luovutustodistukseen olisi omiaan osaltaan vaikeuttamaan sen väärentämistä.

Selvitysten perusteella voidaan todeta, että kenen tahansa on varsin helppoa rekisteröidä ajoneuvo omiin nimiinsä pelkästään väärennetyn luovutuskirjan avulla. Henkilö voi siis vaivattomasti hankkiutua viranomaisrekisteriin omistajaksi ajoneuvolle, jonka arvo saattaa nousta hyvinkin huomattavaksi. Hän syyllistyy tosin tällöin rikolliseen menettelyyn. AKE:n ilmoituksen mukaan ajoneuvoliikennerekisteriin tallennetaan noin 1,4 miljoonaa omistajanvaihdosta. Käytännössä ajoneuvoja myydään AKE:n mukaan päivittäin pelkällä luovutustodistuksella tilanteissa, joissa rekisteröintitodistuksen ilmoitusosa on kadonnut myyjältä. Oikean omistajan oikeusturvan kannalta voidaan mielestäni pitää kuitenkin kohtuullisena, että luovutuksen laillisuutta pyrittäisiin selvittämään ainakin epäilyttäviltilä vaikuttavissa tilanteissa. Tällä voisi olla myös väärinkäytöksiä ennaltaehkäisevää vaikutusta. Rikollisin aikein ajoneuvoa rekisteröivä henkilö ei ole yleensä voinut saada haltuunsa ilmoitusosaa.

Asiapapereiden oikeellisuus tulee AKE:n ohjeenkin mukaan selvittää silloin, kun autovuokraamon tai rahoitusyhtiön omistamaa ajoneuvoa ollaan rekisteröimässä luovutustodistuksella ja itse allekirjoitetulla katoamisilmoituksella. Esillä olevassa tapauksessa nuori henkilö on pelkällä väärennetyllä luovutustodistuksella rekisteröinyt nimiinsä noin 35.000 euron arvoisen ajoneuvon.

4

LOPPUTULOS

Saatan AKE:n tietoon edellä esittämäni käsitykset ajoneuvon rekisteröintijärjestelyjen kehittämistarpeista tilanteessa, jossa rekisteröintitodistuksen ilmoitusosa ilmoitetaan kadonneeksi. Tässä tarkoituksessa lähetän sille jäljennöksen päätöksestä. Pyydän AKE:a ilmoittamaan vuoden loppuun mennessä ohjeistuksen mahdollisista muutoksista.

Muihin laillisuusvalvojan toimenpiteisiin ei kantelu antanut aihetta. Kirjoituksen liitteet palautetaan päätöksen mukana.